

стати негативним прикладом для підлеглих, фінансові проблеми, недостатній відомчий контроль, легковажність.

Слід додати, що там, де ігноруються принципи верховенства права, законності, справедливості, гуманізму, де забувають про соціальний закон співвідношення інтересів та потреб, як правило, виникають причини та умови, які безпосередньо не тільки сприяють, а навіть підштовхують до корупційної ймовірності.

На сьогодні в Україні питання попередження, виникнення і протидії корупції залишаються одним із найактуальніших, оскільки дане явище чинить реальну загрозу національній безпеці країни.

Підсумовуючи викладене, я можу визначити такі причини корупції: злиття державного апарату з підприємницькими і комерційними структурами, формування їхніх ділових відносин поза межами правового поля; ставлення громадськості до існування корупції та сприяння її розвитку; складність урядової структури бюрократичних процедур; лобіювання прийняття та зміни нормативно-правових актів; відсутність належного механізму здійснення ротатії кадрів; невеликий рівень оплати праці та надання соціальних послуг.

Одержано 23.04.2019

ПРЕДСТАВНИКИ ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

УДК 343.121.4:343.137(043.2)

Вікторія Миколаївна БАТУЗОВА,

студентка 351 групи юридичного факультету

Чорноморського національного університету імені Петра Могили

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент Коваль А. А.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ УЧАСТІ ЗАХИСНИКА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

В контексті дослідження означених тут проблемних питань слід зауважити, що серйозною прогалиною чинного КПК України в питаннях проведення НСРД (а так само і будь-яких слідчих дій) є відсутність імперативної норми, яка б зобов'язувала суб'єктів проведення НСРД з моменту фактичного затримання особи, відносно якої здійснюється НСРД, вести аудіо-, відеофіксацію процесуальних дій, а також забороняючої норми, яка б унеможливила вчинення будь-яких дій до прибуття захисника.

Слід зазначити, що порівняно недавно, стаття 236 КПК України, була доповнена частиною 10, відповідно до якої обшук житла чи іншого володіння

особи на підставі ухвали слідчого судді в обов'язковому порядку фіксується за допомогою аудіо- та відеозапису.

Крім того, частина 3 зазначеної статті доповнена положенням про те, що слідчий, прокурор не має права заборонити учасникам обшуку користуватися правовою допомогою адвоката або представника. Слідчий, прокурор зобов'язаний допустити такого адвоката або представника до обшуку на будь-якому етапі його проведення.

Введення у відповідні статті норми прямої заборони або норми-зобов'язання:

1) позбавить суб'єктів проведення НСРД можливості фальсифікувати докази, психологічно впливати на учасників слідчої дії, застосовувати насили;

2) позбавить суб'єктів проведення НСРД можливості порушувати права та законні інтереси осіб, відносно яких проводяться НСРД;

3) сприятиме забезпеченню права осіб на захист, яке полягає не лише у роз'ясненні прав осіб, але й у створенні умов для їх реалізації.

Зазначені зміни у кримінальному процесуальному законодавстві сприятимуть чесній, добросовісній праці суб'єктів кримінального провадження у відповідності до чинного КПК України, як того вимагає ст. 9 Кодексу, відповідно до якої, під час кримінального провадження суд, слідчий суддя, прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий, інші службові особи органів державної влади зобов'язані неухильно додержуватися вимог Конституції України, цього Кодексу, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вимог інших актів законодавства.

Так, як показує практика, вивчення матеріалів кримінальних проваджень та опитування адвокатів, з моменту затримання особи, відносно яких проводилися НСРД, слідчі повідомивши про це, відповідно до ч. 4 ст. 213 КПК України, орган (установу), уповноважений законом на надання безоплатної правової допомоги, до прибуття адвоката, встигали провести освідування цієї особи, обшук її житла чи іншого володіння, скласти відповідні протоколи про ці процесуальні (слідчі) дії.

При цьому, у протоколі про затримання, в більшості випадків, зазначалося, що особі роз'яснено право мати захисника, проте вона відмовилася від його послуг. Чи не дивним це здається? Навряд чи особа, опинившись в такій ситуації, відмовиться від захисника, а тим паче від захисника, який надає безоплатну вторинну правову допомогу.

Відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» від 2 червня 2011 року № 3460-VI суб'єктом права на безоплатну вторинну правову допомогу є особи, які відповідно до положень кримінального процесуального законодавства вважаються затриманими.

Вони мають право на правові послуги, передбачені пунктами 1 і 3 частини другої статті 13 вказаного Закону, тобто на захист та складення документів процесуального характеру. А отже, вже після затримання особа має право на те, щоб протокол затримання складався у присутності захисника.

Згідно з ч. 5 ст. 19 вказаного Закону у разі звернення осіб, зазначених у пунктах 3–6 частини першої статті 14 цього Закону, про надання безоплатної вторинної правової допомоги або надходження інформації про затриманих осіб від близьких родичів та членів їхніх сімей, перелік яких зазначено Кримінальним процесуальним кодексом України, орган (установа), уповноважений законом на надання безоплатної вторинної правової допомоги, яким є Центр надання безоплатної вторинної правової допомоги (далі Центр) зобов'язаний прийняти рішення про надання безоплатної вторинної правової допомоги з моменту затримання особи.

Проте, оскільки прибуття адвоката з Центру потребує певного часу, протягом якого визначається певний адвокат, видається йому доручення, суб'єкти проведення НСРД діють без зволікання та будь-яким шляхом отримують підпис особи про роз'яснення йому усіх його прав, в тому числі і про небажання мати захисника. А якщо підозрюваний навіть знає, що йому Центром надано захисника на безоплатній основі і він не заперечує проти проведення процесуальної дії за відсутності захисника, дана процесуальна дія не матиме підстав для визнання її незаконною, крім випадків, коли участь захисника є обов'язковою.

Таким чином, ми вважаємо, що проводити будь-які процесуальні, в тому числі, і слідчі дії після проведення НСРД, з моменту затримання особи, без участі захисника, суб'єкти проведення НСРД не мають права, адже цим грубо порушується конституційне право особи на захист.

З метою усунення прогалин чинного КПК України та захисту прав особи, відносно якої проводиться НСРД, пропонуємо внести відповідні зміни до КПК України, зокрема:

1) щодо випадків обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні. На нашу думку, частину 2 статті 52 КПК України слід доповнити пунктом 10 наступного змісту: «У разі затримання особи, відносно якої проводилися негласні слідчі (розшукові) дії, участь захисника є обов'язковою з моменту фактичного затримання такої особи»;

2) щодо фіксації ходу процесуальних дій. Так, статтю 208 КПК України пропонуємо доповнити частиною 10 наступного змісту: «З моменту фактичного затримання особи, відносно якої проводяться НСРД, будь-які процесуальні дії, пов'язані з оформленням та закріпленням результатів НСРД або нерозривно пов'язані з НСРД та є логічним завершенням останніх, в обов'язковому порядку фіксується за допомогою аудіо- та відеозапису».

Одержано 22.04.2019

